

УДК 298.9(045.2)

Богдановський І. В.
доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри філософії та політології,
Національний університет державної
податкової служби України
(Україна, Ірпінь), peggy@ukr.net

УКРАЇНСЬКЕ РІДНОВІР'Я: ВІДРОДЖЕННЯ ДУХОВНИХ ТРАДИЦІЙ І НОВЕ ЯЗИЧНИЦТВО

Метою статті є розгляд історії походження і розвитку основних течій сучасного українського язичництва. Більшість прихильників рідновір'я вважають, що їхня релігія відроджує давні духовні традиції, але в своєму вченні і ритуальній практиці сучасне язичництво є одним з нових видів релігійних організацій. Прихильники язичництва прагнуть зберегти українську національну культуру в умовах глобалізації. Рідновіри вимагають розвинути "українську Україну", розуміючи під цим необхідність звільнення від "шкідливого впливу", нав'язаної ззовні християнської культури і повернення до істинних коренів українського народу. У статті дано прогноз розвитку українського язичництва. Теоретичною основою статті є поєднання принципів ідеологічної та релігійної неупередженості, єдності логічного та історичного. У статті використовуються компаративний, історичний, описово-феноменологічний та інші методи.

Ключові слова: релігійні традиції, язичництво, віра, культ.

Однією з найбільш специфічних сфер сучасної української релігійності є рідновір'я–неоязичництво, різні форми якого популярні, насамперед, серед тих представників інтелігенції, які вважають відновлення давніх вірувань необхідною умовою зростання української національної свідомості. Хоча прихильники рідновір'я наголошують, що вони сповідують традиційну для нашого народу етнічну релігію, сучасне язичництво виглядає інакше, ніж те, що існувало в дохристиянські часи. Відповідно, більшість дослідників вважають, що сучасне українське язичництво є різновидом нових та/або нетрадиційних релігійних культів. У західних країнах діяльність нових релігійних громад вивчалася Е. Баркер, Ч. Глоком, Ф. Зімбардо, М. Д. Лангоуні, Т. Лейном, М. Ляйппе, Д. Макдауеллом, Т. Роззаком, М. Уолтером, С. Хассеном та іншими дослідниками. У сучасній Росії вивченню нових релігійних напрямів та організації присвячені роботи Е. Балагушкіна, Л. Григор'євої, О. Дворкіна, С. Іваненка, А. Кураєва, О. Мирошнікової, Л. Митрохіна та інших учених і суспільних діячів. Серед українських досліджень цієї проблематики ґрунтовним розумінням специфіки неоязичницьких культів виділяються праці В. Єленського, К. Кислюка, В. Лубського, А. Колодного та Л. Филипович. Дослідницькі підходи до вивчення нових релігій є неоднозначними. Поляризація думок обумовлена як відмінністю методологічних позицій і методик дослідження феномену нової та/або нетрадиційної релігійності, так і конфесійно–політичними симпатіями ряду дослідників. Нинішнє загострення національно–визвольної боротьби українського народу додає особливості актуальності дискусіям про витоки української духовності і культури. У цьому контексті українське рідновір'я постає як одна з найбільш радикальних спроб відстояти українську духовність в умовах посилення глобалізаційних процесів.

Зазначимо, що в зміст поняття "українське рідновір'я" та/або "українське язичництво" різні дослідники можуть вкладати не однаковий сенс. У найбільш широкому значенні це поняття означає сукупність релігійних вірувань, які історично

побутували серед населення на тих територіях, що увійшли до складу сучасної України. Таким чином, воно позначає, по–перше, релігійні традиції тих племен і народів, яких прийнято вважати предками українців не тільки в етнічному, а й у культурно–історичному аспектах; по–друге, це релігія східнослов'янських племен Київської Русі, яка існувала до прийняття християнства князем Володимиром як офіційної релігії; по–третє, це народно–побутова релігійність, що існувала протягом останнього тисячоліття на слов'янських етнічних землях паралельно з офіційним християнством; і, нарешті, по–четверте, це сучасне українське рідновір'я–неоязичництво, яке "відродили" в середині ХХ ст. Саме в цьому четвертому значенні ми і будемо вживати поняття "українське рідновір'я" в статті.

Сучасні рідновіри не люблять, коли їх називають язичниками. Наприклад, одна з найбільш відомих сучасних українських рідновірок професор Галина Лозко (вона часто іменує себе "волхвиною Зореславою") стверджує, що релігії, які в науці прийнято називати язичницькими, по суті своїй є етнічними. Відповідно, істинно автохтонною для українців релігією є не християнство, а та віра (і, відповідні їй обряди), яку сповідували слов'янські та інші предки сучасних українців. Г. Лозко зазначає, що слово "язичництво" вперше згадується у "Велесовій книзі". Зауважимо, що до цього досить сумнівного з наукового погляду джерела рідновіри ставляться з великою повагою і розглядають його як автентичну пам'ятку давньослов'янської писемності. У "Велесовій книзі" словом "язик", подібно до сучасної російської мови, позначається і частина тіла, яка допомагає видавати звуки, і культурно–мовна спільність певного племені чи народу. На основі другого значення цього слова і виникло поняття "язичництво". Надалі до цього поняття християнська церква міцно прикріпила негативно–оціночний відтінок. Християнські проповідники наголошували, що слово "язичництво" є лексично–смісловою калькою з латинського слова "paganus", яке в перекладі означає "селянин", "сільський". Відповідно, вони використовували слово "язичники" для позначення прихильників народних вірувань, щоб підкреслити їхнє невігластво і принизити їхню гідність [1]. Тому більш аксіологічно нейтральним є термін "рідновір'я".

Щоб зрозуміти ідеологію прихильників сучасного українського рідновір'я, слід згадати, як його "відродили" в середині ХХ ст. Засновником сучасного українського рідновір'я є професор Володимир Шаян. До ідеї відродження язичництва його підштовхнуло вивчення зороастризму і ведичних релігій Індії. Він помітив велику подібність у світосприйнятті давніх аріїв і сучасних українців. Перша спроба оформити неоязичницький релігійний рух мала місце в 1934 р., коли він заснував громаду "Рідна Віра". Але популярною ця релігія не стала. У 1943–1945 рр. він зробив ще дві спроби відродження язичництва. Спочатку під час німецької окупації Львова, а потім, вже перебуваючи в Лондоні, він намагався створити релігійну організацію – "Орден Лицарів Бога Сонця". Хоча зазначена громада проіснувала недовго, В. Шаян встиг "висвятити" 12 перших членів цього ордена.

Оскільки організація так і не отримала бажаної їм популярності, В. Шаян змушений був надалі сконцентрувати свої зусилля на науково-дослідній роботі. Вже після смерті В. Шаяна його учні та послідовники створили в 1981 р. в місті Гамільтоні першу громаду Української Рідної Віри (УРВ). Рідновіри видавали журнал “Українське відродження”, в якому опублікували шаянівські дослідження язичництва, об’єднавши їх в роботі “Віра предків наших”. Оскільки живої традиції слов’янського рідновір’я давно не існує і лише слабкі відлуння цієї традиції збереглися подекуди в українському фольклорі (насамперед в казках та народних обрядах), намагання В. Шаяна та його послідовників відродити рідновір’я, на наше переконання, насправді є спробою його нового створення на основі реконструкції збережених та трохи видозмінених міфологічних уявлень слов’янських предків сучасних українців. Також слід мати на увазі, що будь-яка реконструкція завжди є копією, а не оригіналом.

Найбільшу і найвідомішу релігійну громаду українських неоязичників – РУНВіру (повна назва “Об’єднання Синів і Дочок України Рідної Української Національної Віри”) заснував Лев Силенко, який проголосив себе Духовним Учителем і Пророком, а також втіленням вічного Духа Оріяни–Скіфії–Русі–України. РУНВіра – це не реконструкція язичництва, а справжнісіньке неоязичництво. На момент заснування за своїми основними ознаками РУНВіра потрапляла під визначення релігійно-харизматичного неокульту. Л. Силенко до Другої світової війни жив в Радянській Україні. Потрапивши під час війни в німецький полон, він після її закінчення не схотів повертатися до СРСР. Познайомившись в еміграції з В. Шаяном, Л. Силенко захопився індуїзмом і містичним вченням О. Блаватської. З 1964 р. в Канаді він був редактором журналів: “Нове лицарство” і “Рідна Віра”, де проповідував віру в Дажбога як головного божества праукраїнців. У кожному з десяти виданих номерів “Рідної Віри” Л. Силенко друкував написані ним праці: “Мага Віру”, “Гість з Храму Предків” та інші. У 1969 р. “Мага Віра” вийшла окремою книгою, а в 1979 її перевидали з доповненнями. Це друге видання обсягом в 1427 сторінок тексту Л. Силенко оголосив “Святим письмом” українських рунвістів. У грудні 1966 р. в Чикаго сформувалася перша громада РУНВіри. Спочатку до неї увійшли представники лише 53 сімей. Цікавий факт, за версією Інни Золотухіної, батьки Катерини Ющенко (дружини третього Президента України) брали активну участь у діяльності української громади рунвістів в США [2]. Можливо, тут і кореняться витoki підвищеного інтересу Віктора Ющенко до трипільської культури і до українського фольклору. Нині громади (“станіції”) рунвістів діють в багатьох країнах, де проживають українці. Центр РУНВіри – храм Оріяни (храм Святої Матері–України) – розташований в м. Спрінг Глен (штат Нью-Йорк, США).

Послідовники РУНВіри підкреслюють монотеїстичний характер своєї релігії. Дажбог в ній оголошується свідомістю світу та уособленням всевишньої сили. Його атрибутами є нескінченність, вічність, воля і дія. Рідновіри визнають “Сім законів

правильного життя”, якими є “правильні”: мислення, бажання, виконання, ставлення до себе та оточення, харчування, любов і віра. Основою їхнього життя є дотримання “Сімнадцяти заповідей”, в яких проголошується, що потрібно любити Бога рідного і не поклонятися чужоземним поняттям Бога; удосконалювати розум, душу і тіло; вірити в себе; не забувати свою культуру на чужині і т.д.

Березень 1969 р. Л. Силенко оголосив початком нового 10969 Дажбожого року. Літочислення подається на основі мізинської культури (названої в честь села Мезин (друга назва Мізин) в Чернігівській області), яка оформилася на берегах річок України понад 10000 років тому. Мізинську культуру засновник РУНВіри вважав початком власне української культури. Стверджується, що, оскільки українська культура виникає на основі мізинської, а згодом і трипільської (названа в честь с. Трипільля на Київщині) культур, вона є давнішою за шумерійську, іудейську, грецьку та ін. великі культури та цивілізації людства. Аналіз віровчення РУНВіри показує, що воно наскрізь пронизане сумнівною міфологією і дуже незначною мірою спирається на відомі історичні факти. Адепти цієї віри переконані, що рай земний нібито колись розташовувався на тих територіях, що увійшли згодом до складу України. Наголошується, що з Оріяни (Праукраїни) більше шести тисяч років тому виходили племена на долини Тигру, Євфрату, Інду, Тибру і Рейну, на узбережжя Егейського моря і т.д. Відповідно, не тільки українці, а й шумери та інші “білі” народи нібито є нащадками мізинців і трипільців. Л. Силенко наголошував, що трипільці-арії принесли усні “Веди” (складені в прадавні часи в Оріяні) в Індію, що єврейські пророки (Ездра та ін.) написали священні тексти, що згодом увійшли до Біблії, на основі давніх переказів шумерів, що давньогрецькі мудреці нібито були учнями скіфа Заратустри і т.д.

До християнства рунвісти ставляться негативно. Ісуса Христа Л. Силенко вважав реальною історичною особою. Однак, на його переконання, оголошення Ісуса Богом–Синном в Нікеї в 325 р. відбулося лише в силу політичних причин. Загниваюча Римська імперія, прийняла єврейську (в тексті “Мага Віри” Л. Силенко часто замість слова “євреї” використовує слово “жиди”) релігію, щоб зміцнити рабовласницький лад. Крім того, імператор Костянтин сам хотів називатися божим помазаником (Христом) і представником Бога на землі.

Щоб налагодити в українській державі правильний порядок і мобілізувати народ, на думку Л. Силенка, потрібно створити культ даного Богом лідера. Всі великі народи (македонці, римляни, англійці, американці та ін.) мали культ лідера. Колись цей культ був і на Русі, проте не втримався. У “Мага Вірі” Л. Силенко пише: “Впав на Русі (Україні) культ провідника тоді, коли князь (цар) Володимир... впав на коліна перед чужинцем (чорнорилим шаманом–греком). Тоді впала “карна” (жермо, символ-маєстат влади незалежної) і покотилася від селища до селища “жля” (жаль, сум). І впала “мага” (могутність) у жилах внуків Дажбожих, впала дисципліна... народного розуму і народного почування” [3, с. 1017]. Київський князь Володимир, затвердивши християнство, зрадив віру своїх предків. Згодом князі, запорожці, петлюрівці та інші русини-українці не змогли відстояти українську

державу, оскільки так не створили культу вождя, і, поклоняючись “іноземним іконам”, не позбулись “рабської духовності”.

На знак зречення від християнства, прихильники РУНВіри приймають наступну присягу: “Відходжу я від світоглядного і релігійного чужовір’я і приходжу до Рідної Української Національної Віри, затвердженої в науці Учителя Лева Силенка. З вірою в Дажбога, який є субстанцією фізичного і метафізичного початку народу українського, я вклоняюся Рідному прапорі і цілую землю предків моїх” [4]. Крім того, рунвісти змінюють християнські (грецькі і семітські) імена на слов’янські: Богдана, Калина, Зореслава, Киеслав, Лада, Лель, Любомира, Миролуб, Оріянка, Ярослав і т.д. Цю традицію започаткував сам творець рунвізму, коли поміняв своє, отримане при хрещенні ім’я, – Іван на ім’я Лев [там само]. Рунвісти часто посвячують дітей і дорослих в “косаки” (від слова “коса”). Вони вірять, що в давнину праукраїнців–скіфів (або гітисів) називали “косаками”, оскільки вони носили косу на поголеній голові. І через багато років ця традиція зберігалася, коли українських юнаків стригли наголо, залишаючи тільки чуб (косу), як символ благородства і відваги. Відповідно, на думку adeptів РУНВіри, правильніше називати вільних людей “косаками”, а не “козаками” (останнє є похідним від тюрського, слова, що позначає розбійників).

Л. Силенко розробив культову практику РУНВіри. Він створив молитви, обряди освячення дитини, вінчання молодих, поховання покійних і т.д. Наведемо, для прикладу, текст однієї з молитов цієї релігії – “Молитви внуків Дажбожих”: “Дажбоже наш, ми вірні внуки Твої, в ім’я Твоє живемо і хліб Твій споживаємо, і з вірою в Тебе утверджуємо працею і борнею волю життя нашого. Тобі, Єдиний і Всюдисущий Господи наш, на славу, собі на здоров’я і дітям нашим на життя достойне, Дажбоже наш! Дажбоже наш, Ти могутній, бо наша віра в Тебе могутня – Твоїми таїнами в нашій душі народжена і освячена, і Тобою вона благословенна в ім’я волі і сили, слави і безсмертя народу нашого у царстві вічності Твоїї, Єдиносущий Дажбоже наш!” [3, с. 1393].

Духовенство РУНВіри називається “рунтатами” (“рідними українськими національними татами”) і “рунмамами”. Одяг рунтата: чорний, синій або білий костюм, під ним блакитна або біла сорочка зі стоячим коміром. На комірі сорочки і на рукавах вишивають “мізинські меандри”. Це вид геометричного орнаменту, що зберігся на кераміці та браслетах. Серед його елементів особливу увагу послідовників РУНВіри привертають різні види свастики. Санскритське слово “свастика”, згідно Л. Силенку, відповідає українському слову “щастя” (“свастя”). На комірі піджака рунтата накладаються “свядани” (слово утворене від санскритських слів: “свя” і “дана” і означає “священне діяння”) – довгі і широкі золотисто–блакитні стрічки. На свядани також часто нашивають вузькі червоно–чорні смужки, об’єднуючи, тим самим, кольори національного та визвольного українських прапорів. На грудях у рунтат і рунмам на ланцюжку висить “Трисуття” (“Прапор Дажбожий”). Це тризуб, навколо якого сонячні промені. Трисуття є емблемою РУНВіри. Стверджується, що Трисуття, починаючи з трипільської

культури, символізує три основи життя: “Нав” (Дух), “Яв” (Матерію) і “Прав” (правила духовного і матеріального життя). Варто відзначити, що символ тризуба також є родовим геральдичним атрибутом київського князя Володимира, який він карбував на монетах. На столах у молитовних будинках і храмах adeptів РУНВіри лежить синьо–жовтий український прапор, стоїть чаша з водою з Дніпра, а в мідній посудині знаходиться земля з Трипілля.

Деякі елементи культової практики рунвісти запозичили у православних християн, свідків Єгови та представників інших конфесій. Зокрема, Руслан Алімамедов і Назарій Лозинський, які працюють у Львівській православній богословській академії УПЦ КП, наголошують, що рунвісти наслідують наступні священні дії традиційних церков: “використовують ароматичні кадіння на похороні, “святу” дніпровську воду та свічки майже при усіх обрядових діях, благословення рукою у певному жесті (блискавки), чергування молитов із читаннями священних текстів” [4]. Також ці автори зазначають, що описаний у “Священній книзі обрядів” РУНВіри порядок проведення “священної години” (недільних та святкових служб) схожий на проведення зібрань свідків Єгови, які їм доводилось відвідувати. Ці служби містять початкову спільну молитву, читання священних текстів, тлумачення їх головуючим на зібранні та окремими членами товариства, спів пісень, прощальну спільну молитву, прощання усіх із головуючим тощо [там само].

Віра в те, що витоками української культури є найдавніші культури трипільців і мізинців дає рідновірів підставу стверджувати, що українці мають культурно–етнічну перевагу над іншими народами. Цей вид етноцентричного міфу має яскраво виражене націоналістичне забарвлення. Адепти рідновір’я борються за збереження і примноження цінностей української культури, а найбільш радикальні навіть висувають вимогу побудови “української України”, розуміючи під цим необхідність звільнення від “згубного впливу” нав’язаної ззовні християнської культури і повернення до істинних (слов’янських) коренів українського народу. Показово у цьому контексті є позиція Г. Лозко, яка вважає, що глобальні мультикультурні цінності нівелюють національну ідентичність європейських народів. Вона наголошує, що для збереження етнічної різноманітності світу (і, зокрема, українців) державні системи освіти мають надавати пріоритет національним цінностям [5].

Активне проникнення РУНВіри в Україну почалося в 1990 р., коли послідовники цієї релігії почали проводити свої зібрання в будинку Спілки письменників України в Києві, в редакції журналу “Україна”, в приміщеннях музеїв і т.д. У вересні 1991 р. був зареєстрований статут першої громади РУНВіри в Києві. Зараз в Україні діє понад шістьдесят общин цієї релігії, загальне керівництво якими здійснює священнослужитель київської громади “Дажбог” Б. Островський. З 1995 р. в Україні виходили журнали: “Рідна Віра” і “Світло Оріяни”. Проте через брак фінансування згодом їх друк припинився. Нині діють декілька Інтернет сайтів рунвістів: <http://www.dazhboh.org>; <http://www.runvira.in.ua>; <http://www.slovoor.info> та інші.

У 1993 р. в Києві, крім РУНВіри, була зареєстрована ще одна рідновірська громада, члени якої визнають себе послідовниками В. Шаяна. Ця громада зараз називається Товариством українських язичників “Православ’я”. Якщо рунвірці роблять акцент на підкресленні української національної специфіки, то “православні” рідновіри роблять акцент на відродженні слов’янських традицій та обрядів. Їх ідеологом і неформальним лідером є професор Г. Лозко. Завдяки ї зусиллям в травні 2001 р. в Києві було зареєстровано перше Об’єднання Рідновірів України, яке стало релігійним центром громад Української Рідної Віри (УРВ). З цією течією співпрацює ще один напрямок рідновір’я – Собор Рідної Української Віри (СРУВ), що виник на основі об’єднання кількох громад вінницьких неоязичників. Головою духовного правління СРУВ обраний Орій Безверхий, який видав кілька власних робіт, присвячених рідновір’ю (наприклад, “Волхвіник рідновіра”). О. Безверхий проголосив, що метою СРУВ є з’єднання воедино вчень В. Шаяна, Л. Силенко та інших українських рідновірів.

15 червня 2003 р. представниками УРВ, СРУВ та частиною adeptів РУНВіри на священній для всіх українських рідновірів горі Богит (поруч з нею в 1848 р. був знайдений знаменитий “Збруцький ідол”, що в дохристиянські часи розташовувався на богитському капищі) було урочисто проголошено відродження споконвічної релігії українців–русичів. Ця релігія була названою Рідною Православною Вірою (РПВ). Відзначимо, що українські рідновіри саме себе вважають істинно православними, оскільки, на їх переконання, сповідають віру місцевого автохтонного населення Київської Русі. Вони відзначають, що спочатку слово “православ’я” означало “прославлення богів”. У цьому контексті їх ідеолог Г. Лозко пише: “Прав (Права) – це закон, який керує (править) Всесвітом. Прославлення – це... ритуал, урочиста служба, що супроводжується співом релігійних гімнів, званих “Славіє” [1]. Але створення РПВ не привело до об’єднання всіх українських рідновірів. По суті було створено ще один автономний напрямок неоязичництва. Нині існує більше десяти громад РПВ, які очолює Володимир Куровський.

На 2013 р. в Україні, згідно з офіційною статистикою, діяло 136 громад рідновірів, серед яких 63 громади adeptів РУНВіри [6]. Відзначимо, що загальна кількість рідновірських громад, після сплеску початку 90–х рр. ХХ ст. росте дуже повільно. Наприклад, за два роки (з 2011 по 2013) кількість громад рунвістів виросла на десяток, а кількість громад інших рідновірів за цей же час зросла лише на дві. Можна зробити прогноз, що і надалі зростання чисельності прихильників рідновір’я буде дуже повільним.

Як висновок відзначимо, що спроби відродження стародавніх релігійно–духовних українських традицій, які робляться, починаючи з середини ХХ ст., а також спроби створення нового язичництва є наслідком, насамперед, зростання націоналістичних настроїв. Крім того, засновники і прихильники рідновір’я прагнули зберегти в умовах еміграції свою національну культуру. У свою чергу, зростання націоналізму стало захисною реакцією на експансію мультикультуралізму, глобалізму і пропаганди споживацьких цінностей.

Лідери більшості неоязичницьких організацій проголошують, що в пошуках своєї національно–культурної ідентичності людина, якщо вона послідовна у цьому своєму прагненні, неминуче повинна розірвати свій зв’язок зі світовими релігіями і прийти до релігії національної. Відповідно, діяльність рідновірських організацій та культів викликає негативну реакцію з боку прихильників світових релігій (в нашій країні, передусім, православних християн), які закликають представників вітчизняної влади приймати жорсткі санкції аж до повної заборони. Однак, на нашу думку, лише в тих випадках, коли діяльність прихильників неоязичницьких релігійних громад має ознаки кримінальних або інших правопорушень (наприклад, починає загрожувати громадському порядку) представники державних правоохоронних органів повинні втручатися і припиняти цю діяльність. Крім того, слід звертати увагу на неприпустимість приниження з боку рідновірів національної гідності представників певних народів (росіян, євреїв та ін.), що протягом тривалого часу живуть в Україні. Якщо ж діяльність рідновірів буде відбуватися в межах правового поля, то держава не повинна втручатися. Адже переслідувати людей тільки за їх незвичайні світоглядні переконання чи спосіб життя у вільних і демократичних державах, в яких панує принцип верховенства права, ніхто не має права.

Список використаних джерел

1. Лозко Г. С. Українська рідна віра / Галина Сергіївна Лозко. – Режим доступу: <http://www.redkyb.ru/lozko/vira.html>.
2. Золотухина І. Катерина Чумаченко виросла в семье приверженцев Дажбога. Комсомольская правда в Украине (14 августа 2008) / Інна Золотухина. – Режим доступу: <http://kp.ua/politics/51447-ekateryna-yuschenko-vyrosla-v-seme-pryverzhentsev-dazhboga>.
3. Силенко Л. Мага Віра: Рідна українська національна віра. Святе писмо. Велике світло волі: співвідношення віри, науки, філософії, історії / Лев Силенко. – Нью–Йорк: Оріяна, вид. об’єднання Синів і дочок України. Рідні укр. нац. віри, 1979. – 1427 с.
4. Алімамедов Р. РУНВіра – спроба побудови української релігії. Погляд християнської церкви на вчення Рідної Української Національної Віри / Руслан Алімамедов, Назарій Лозинський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=2232.
5. Лозко Г. С. Пріоритети національної аксіології в сучасному освітньому просторі / Галина Сергіївна Лозко // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності: Збірник наукових праць. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2010. – Вип.25. – С.364–371.
6. Звіт про мережу церков і релігійних організацій в Україні станом на 1 січня 2013 року. Затверджено наказом Міністерства культури України від 21 березня 2013 р. №215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irs.in.ua/files/statistic/2011.01.01_zvit_fl.pdf.

References

1. Lozko G. S. Ukrainska ridna vira / Galina Sergiivna Lozko. – Rezhim dostupu: <http://www.redkyb.ru/lozko/vira.html>.
2. Zolotukhina I. Kateryna Chumachenko virosla v semie priverzhencev Dazhboga. Komsomolskaya Pravda v Ukraine (14 avgusta 2008) / Inna Zolotukhina. – Rezhim dostupu: <http://kp.ua/politics/51447-ekateryna-yuschenko-vyrosla-v-seme-pryverzhentsev-dazhboga>.
3. Silenko L. Maga Vira: Ridna ukrainska nacionalna vira. Svyate pismo. Velike svitlo voli: spivvidnoshennya viry, nauky, filosofiyi, istoriyi / Lev Silenko. – New–York: Oriyana, vyd. Obiednannya Syniv y dochok Ukrayiny. Ridni ukr. nac. Viry, 1979. – 1427 s.
4. Alimamedov R. RUNVira – sprobа pobudovy ukrayinskoyi religiyi. Poglyad hrystyanskovy cerkvy na vchennya Ridnovy Ukrayinskoyi Nacionalnoyi Viry / Ruslan Alimamedov, Nazariy Lozinskiy [Electronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.aratta->

ukraine.com/text_ua.php?id=2232.

5. Lozko G. S. Priorityty nacionalnovi aksiologiyi v suchasnomu osvitynomu prostori / Galina Sergiivna Lozko // Aktualni filosofski ta kulturologichni problem suchasnosti: Zbirnyk naukovih prac. – K.: Vydavnychiy centr KNLU, 2010. – Vyp.25. – S.364–371.

6. Zvit pro merezhu cerkov v religiynykh organizaciy v Ukrayini stanom na 1 sichnia 2013 roku. Zatverdzheno nacazom Ministerstva kultury Ukrayiny vid 21 bereznia 2013 r. №215 [Electronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.irs.in.ua/files/statistic/2011.01.01_zvit_fl.pdf.

Bogdanovsky I. V., Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Department of Philosophy and Political Science, National State Tax Service University of Ukraine (Ukraine, Irpen), peggy@ukr.net

The Ukrainian native faith: revival of spiritual traditions and new paganism

The purpose of the article is to review the history of the origin and development of the main currents of modern Ukrainian paganism. Most pagans supporters believe that their religion revives ancient spiritual traditions, but in his teaching and practice modern pagan ritual is one of the new types of religious organizations. Supporters of paganism seek to preserve Ukrainian national culture in a globalizing world. Pagans need to develop "Ukrainian Ukraine", meaning thereby the need for the release of "harmful effects", imposed from outside the Christian culture and a return to the true roots of the Ukrainian people. It is given forecast of Ukrainian paganism in the article. The theoretical basis of the article is a combination of ideological and religious principles of impartiality, unity logical and historical. Comparative, historical, descriptive phenomenological and other methods are used.

Keywords: religious traditions, paganism, faith, cult.

Богдановский И. В., доктор философских наук, доцент, профессор кафедры философии и политологии, Национальный университет государственной налоговой службы Украины (Украина, Ирпень), peggy@ukr.net

Украинское родноверие: возрождение духовных традиций и новое язычество

Целью статьи является рассмотрение истории происхождения и развития основных течений современного украинского язычества. Большинство сторонников родноверия считают, что их религия возрождает древние духовные традиции, но в своем учении и ритуальной практике современное язычество является одним из новых видов религиозных организаций. Сторонники язычества стремятся сохранить украинскую национальную культуру в условиях глобализации. Родноверы требуют развивать "украинскую Украину", понимая под этим необходимость освобождения от "вредного воздействия", навязанной извне христианской культуры и возвращение к истинным корням украинского народа. В статье дан прогноз развития украинского язычества. Теоретической основой статьи является сочетание принципов идеологической и религиозной беспристрастности, единства логического и исторического. В статье используются компаративный, исторический, описательно-феноменологический и другие методы.

Ключевые слова: религиозные традиции, язычество, вера, культ.

* * *

УДК 111.852

Коннов А. Ф.,
кандидат философских наук,
доцент кафедры этики и эстетики,
Национальный педагогический университет
им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев),
a.f.konnov@gmail.com

МЕРА ВЕЩЕЙ В ИСКУССТВЕ: О КРИТЕРИЯХ СУЖДЕНИЯ ВКУСА

Рассматривается проблема статуса суждений вкуса, выражающих оценку в таких понятиях и представлениях как "прекрасное/безобразное", "привлекательно/отталкивающее", "шедевр/неудача" и т.п. Могут ли такие высказывания претендовать на объективный, общеобязательный статус, или же они только конвенциональны, релятивны, условны? И, более широко, существуют ли ценности, на которые могут опираться оценочные суждения? В данной работе критикуются позиции сторонников релятивной концепции. Цель статьи – усиление аргументации в пользу существования прочной основы для объективных оценок. Она коренится в психофизиологии человека и может быть найдена эмпирически. Один из таких критериев – это воздействие произведения искусства на человека. Влияние может быть позитивным и негативным. Это ощущается и на индивидуальном уровне как последствия для психики отдельного человека, и на социальном уровне как последствия для общества в целом.

Ключевые слова: эстетический вкус, суждение вкуса, релятивизм, номадизм, универсальные ценности.

(статья друкється мовою оригіналу)

Когда мы смотрим на пейзаж, интерьер, ювелирное украшение, вечернее платье, рисунок, скульптуру – на любое явление окружающего мира, мы испытываем приятные или неприятные ощущения. Одни вещи очаровывают нас, другие – отталкивают. Вербализация переживания такого рода, мы говорим, что нам нравится или не нравится нечто. Способность, благодаря которой мы имеем эти ощущения и можем судить о вызвавших их предметах, обычно называется "эстетическим вкусом".

Относительно истории понятия эстетик В. Бычков говорит следующее. Имея вкусовые рецепторы, мы способны различать сладкое, горькое, соленое. По аналогии с этим, представление о вкусе было перенесено в сферу эстетического опыта (примерно в середине 17-го века). Здесь его распространили на способность выявлять (чувствовать) прекрасное, высокую художественность искусства, отличать их от пошлого, безобразного, низкого художественного уровня и т.п. [2, с. 171–172]. Так, Э. Берк (18 ст.) определял вкус как "способности (или способность) духа, которые предназначены для суждения о результатах работы воображения и изящных искусств" [1, с. 48]. Вот одна из современных дефиниций: вкус есть "способностью личности к индивидуальному отбору эстетических ценностей" [9, с. 55].

Т.е., в самом общем виде "эстетический вкус" – это способность воспринимать и различать эстетические свойства вещей окружающего мира, например, прекрасное и уродливое. Суждение вкуса – это наша оценка, определение эстетического статуса вещи в таких понятиях и представлениях как "нравится / не нравится", "шедевр / неудача" и т.п. В данной статье рассматривается вопрос, являются ли подобные высказывания объективными, общеобязательными, или же они только конвенциональны, релятивны.

Эта проблема является спецификацией более глобального вопроса о том, существуют ли универсальные истины, ценности в принципе. Если их нет, то нет и общеобязательных критериев для суждений вкуса, нет канонов, которые бы нормировали художественное творчество. Сейчас в рамках проекта "западная цивилизация" постулируется отсутствие универсальной истины [12, с. 130]. Современную социокультурную ситуацию характеризуют релятивизм, субъективизм, номадизм, ризомность и плюрализм как противоположность монизму. В сфере эстетической рефлексии это выражается, в частности, в требовании "понять, что мы переживаем конец нормативной эстетики: эстетики вкуса, аристократической изысканности и прихотливой гениальности" [5, с. 27].

Для таких высказываний конечно же есть основания. "Нормативное понимание эстетической теории есть одновременно и наследием Просвещения, и рудиментом (я на этом настаиваю) идеологически ангажированной советской эстетики", – говорит украинский исследователь Ирина Бондаревская [5, с. 27].

Кроме того, хорошо известно, что индивидуальные эстетические предпочтения могут сильно различаться